

Szvetnik Joachim

„Temetni jöttem Caesart, nem dicsérni,
A rossz, mit ember tesz, tuléli őt;
A jó gyakorta sírba száll vele.”

Antonius szavait idézem, melyeket Julius Caesar halálakor mondott Shakespeare szerint. Én viszont dicsérni jöttem Szvetnik Joachimot, nem temetni. Azt megtették mások 1988-ban. Fájdalmasan korán hagyott itt minket, hiszen 61 éves korában szólította magához az Úr. Szerencsésebb esetben még jó húsz évet él, s az előzményeket ismerve mi mindent alkothatott volna!

Amely alkotás az ő esetében helyreállítást, újrateremtést jelentett. Hiszen ötvös restaurátor volt. Egyik méltatója némi túlzással „a restaurátorok királya, a királyok restaurátora” titulussal illette. Királyok restaurátora ugyan nem volt, de kezébe vehette több alkalommal is a Magyar Szent Koronát. Ő azonosította a visszaadásakor, állapotát felmérte, őrzési körülményeire javaslatot tett, sőt restaurálását is vállalta. Erre részint betegsége, részint a politikusok gyávasága miatt nem került sor. A Kossuth-díjat a koronázási jelvényekkel kapcsolatos munkásságáért kapta – sajnos posztumusz.

Véleményem szerint sokkal inkább megérdemelte az Esterházy-kincstár ötvöstárgyainak megmentéséért. A második világháború végén a kincstár egy része végleg megsemmisült, más része roncs állapotban várt a feltámadásra. Szvetnik Joachim személyében jött el. Több olyan ötvösremeket támasztott fel halottaiból, melyeket a szakemberek lehetetlennek tartottak megmenteni, s a beolvasztásukat javasolták. Pályafutása vége felé a háborús sérült műtárgyak restaurálásának nemzetközi tekintélye volt.

Mindezt úgy érte el, hogy a lehető legmélyebbről jött. Magyar anyától és szlovák apától, származott. Szülei egyéves korában elváltak. Parasztgyermekként nagy jövő nem várt rá. A kor egyedi körülményei tették lehetővé, hogy elvégezhesse az Iparművészeti Főiskolát. Jellemző, hogy a Képzőművészeti Főiskolán kezdte el a tanulmányait, mivel szobrász akart lenni. Az ötvösségről,

főként a restaurátorságról fogalma sem volt. Családjában sem értelmiségi, sem művész ős, rokon nem élt.

Ennek ellenére kora gyermekkorától óta egy, a testén viselt anyajegy miatt fanatikusan hitt (mert elhitették vele), hogy valamikor köze lesz a Magyar Szent Koronához. Ez az álom 50 éves korában teljesült.

Iskolai végzettségének hiányos volta miatt keveset publikált. Feleségétől elvált, gyermeke nem született. Nagyon hiányzott az a családtag, aki akár életében, akár halála után menedzselte, emlékét méltóképpen ápolta volna. A szakma ugyan tisztában volt a zsenialitásával, de nem nagyon tett említést róla, mert a fényében sok restaurátor bizony érdemtelenül sütkérezhetne. Ezért jobb, ha említés sem esik róla. Reneszánsza – ha ugyan lehet ilyenről beszélni – munkatársának, barátjának, talán nem túlzok: tiszteletbeli fiának, Krach Ernő ötvös restaurátornak köszönhető.

Pályafutása során kevés kitüntetés, jutalom érte. Legtöbbet – mint a mostanit is – posztumusz kapta. Pedig már életében észre kellett volna venniük az illetékeseknek, hogy egy zsenivel van dolguk. Igaz, hogy elvégezte az Iparművészeti Főiskolát, de a restaurálásait elsősorban nem a tanulmányai következtében végezhetné el, hanem a zsenialitása, ösztönei vezették. Nem volt kitől tanulnia. Olyan fokú károsodások az ötvöstárgyakat nem érték régebben, mint amilyenek bekövetkeztek a második világháború brutális hadviselése következtében. A restauráló eljárásokat az ő generációjának kellett kikísérleteznie, elterjesztenie. Bár nem minden eljárása bizonyult időtállóknak, zömében maradandót alkotott.

Szülőfaluja, a Bács-Kiskun megyei Mélykút emlékházának fenntartásával, írásos és fényképes, valamint video dokumentumainak őrzésével, gondozásával tiszteleg nagy fia emlékének.

Dr. Rauzs József